

Commissie tot Onderzoek van de Rekening

Rapport jaarstukken 2024

Gemeenteraad van Rotterdam

Onderwerp: **Adviesrapport van de COR over de jaarstukken 2024**
Afzender: Commissieleden: (alfabetische volgorde): Biljoen, M.H. (Marvin)
(voorzitter), Coşkun, T.S.J. (Theo), Dommelen, D.J. (Diederik) van, Theo
Coşkun, Elbay, F. (Fatih) en Roskam, T. (Thomas).
Commissiegriffier: Peterse E.P.(Evert).
Kenmerk: 25bb004098
Datum: 05 juni 2025

1	INHOUD	
2	Inleiding	4
3	Aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek van de COR	5
3.1	Constatering COR	5
3.2	Kaders meegeven om erop te kunnen sturen	6
3.3	Advies COR inzake vaststelling jaarrekening	7
3.4	Financiën algemeen en lenen, het gesprek met Wethouder Financiën.	7
3.5	Van begroting naar jaarverslag; het gesprek met drie wethouders	8
3.6	Vertaling van conclusies naar aanbevelingen	10
3.7	Vertaling van aanbevelingen naar commissies	12
3.8	Reflectie op voortgang aanbevelingen COR uit voorgaand controlejaar (2023)	13
4	Kernboodschap uit het controleproces	14
4.1	Controleverklaring, Getrouwheid en de getrouwheid van de rechtmatigheid	14
4.2	Kernboodschap Accountant	14
4.3	Strekking van de verklaring van de accountant en tijdigheid	14
4.4	Rekeningresultaat	14
4.5	Financiële positie gemeente	15
4.6	Correctieproces van dossiers	15
5	Verantwoording COR en grondslag werkzaamheden	16
5.1	Proces en verantwoordingsdebat	17
6	Relevante informatie met links naar naslag	18
6.1	Benchmark	18

2 INLEIDING

De Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR) adviseert de gemeenteraad over de jaarrekening en het financieel beheer van de gemeente. Een goed financieel beheer is cruciaal en een basisvoorwaarde voor het goed functioneren van de gemeente en de gemeenteraad.

Op grond van de Verordening op de Commissie tot Onderzoek van de Rekening is de door het college opgestelde jaarrekening 2024 door de commissie onderzocht. Het advies van de COR richt zich op de gemeentelijke rekening en bijbehorende stukken, zoals bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet en de controleverordening van de gemeente Rotterdam (voortvloeiend uit artikel 213 Gemeentewet). Het onderzoek, inclusief een advies over de vaststelling van de jaarrekening, wordt hiermee aan de gemeenteraad aangeboden.

De accountant beoordeelt de jaarstukken zoals opgenomen in de jaarrekening (<https://www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/jaarstukken-2024/controleverklaring/controleverklaring/>). De gecontroleerde stukken zijn te herkennen aan een stempel midden onder.

De COR kijkt daarnaast naar hoe het college stuurt en of zij in control is. Dit doet zij gedurende de gehele P&C-cyclus. De COR is een technische commissie waar de leden namens de raad aan deelnemen. Met dit rapport en aanbevelingen deelt de COR haar bevindingen en geeft het de raad handvaten om het goede gesprek te voeren voor de (financiële) dag van morgen.

De COR is zich bewust dat de omstandigheden vragen om scherpe keuzes. In dat kader stelde de COR zich de belangrijke vraag, vanuit een financiële context: "Waar staan we nu eigenlijk?"

Het doel van dit rapport is rapporteren over, en onder de aandacht brengen van de bevindingen van, de COR aan de gemeenteraad. Het onderzoek naar de jaarstukken richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer en op de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering 2024.

In dit rapport wordt de lezer meegenomen in de, vaak technische, ervaringen van de COR in het proces van de jaarrekeningen welke begon voor de COR op [24 juni 2024](#) met het vaststellen van de startnotie en het benoemen van de [speerpunten vanuit de gemeenteraad](#), zoals opgenomen in de [boardletter op pagina 12](#).

Op basis van de bevindingen doet de COR aanbevelingen, in paragraaf 3.6 kunt u teruglezen hoe de COR van de bevindingen tot de aanbevelingen is gekomen.

3 AANBEVELINGEN NAAR AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK VAN DE COR

Onderstaande tabel presenteert de COR-aanbevelingen in willekeurige volgorde over de jaarstukken 2024. Deze aanbevelingen zijn een samensmelting van het accountantsverslag, het verslag van financial audit en het eigen COR-onderzoek op de jaarstukken. Een uitgebreidere toelichting volgt verderop in dit rapport. Over de implementatie- en voortgang van de aanbevelingen kan door het college van Burgemeester en Wethouders (College) gerapporteerd worden door voortgangsrapportages en in het overzicht [voortgang aanbevelingen COR en accountant](#).

Nr.	Onderwerp	Aanbeveling
1.	Waar staan we eigenlijk I	Voeg in de P&C documenten, naast een duidelijke weergave in beeld en taal, een interpretatie van het algemene financiële beeld (in beeld en taal) toe waaruit eenieder kan concluderen hoe we er financieel voorstaan.
2.	Waar staan we eigenlijk II	Als bij het beeld uit aanbeveling 1 een advies hoort dat programma overstijgend is, voeg dit advies toe.
3.	Scherp aan de wind	Geef bij alle onder- en overbesteding en andere financiële wijzigingen een toelichting die een verklaring geeft over wat er is gebeurd, waarom dit is gebeurd en wat het effect is. Zorg er hierbij voor dat het spoor te volgen is voor iedereen.
4.	Vastgoed	Breng de te verwachten huurstijgingen van het vastgoed in bezit van de gemeente Rotterdam in beeld tot t +3.
5.	213a	Maak van de Gemeentewet 213a onderzoeken een periodiek agendapunt van het college om blinde vlekken in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid te voorkomen. Informeer de raad jaarlijks over de onderzoeksplanning.
6.	Overhead	Neem de twee manieren van weergeven overhead (Rotterdamse- en BBV-methode) op in de financiële verordening en geef bij alle tabellen aan welke methode is toegepast.

3.1 CONSTATERING COR

De COR constateert dat de financiële positie van de gemeente weliswaar goed is, maar ook dat het structureel en reëel in evenwicht zijn van de begroting en daarmee de financiële positie van de gemeente op diverse plaatsen onder steeds grotere druk staat. [De weerbaarheid staat op groen en de wendbaarheid op meest risicovol](#). (Weerbaarheid geeft de beschikbaarheid van middelen voor tegenvallers aan en wendbaarheid de flexibiliteit in de begroting.) Hier liggen diverse externe oorzaken aan ten grondslag binnen het financiële klimaat in de huidige tijd (zoals het financiële beleid vanuit de rijksoverheid en de aanhoudende hoge inflatie).

De COR concludeert ook dat het lastig is deze conclusie uit de jaarrekening te halen. Het is lastig om inzicht te hebben in waar de gemeente staat. De weerbaarheid staat om groen en de wendbaarheid op rood. Maar hoe komt dat en wat kun je doen om dit te verbeteren is niet duidelijk. Dit maakt het voor raadsleden nog lastiger een besluit te nemen bij een raadsvoorstel met een consequentie voor de financiële positie voor de gemeente. De gebruikte taal in de vaak uitgebreide stukken moet voor iedereen toegankelijk zijn.

De maatschappelijke en fysieke opgaven waar Rotterdam voor staat en de in deze context beperkte middelen uit het gemeentefonds, die ook nog eens onder druk staan en die vooralsnog vanaf 2026, maar zeker vanaf 2028, zullen afnemen, nodigen uit tot een strak financieel beleid waarin verrassingen eigenlijk niet passen. Om onder deze omstandigheden succesvol te navigeren is het noodzakelijk om te weten of het gevoerde beleid haar doelen treft en er financieel niets aan het

toeval wordt overgelaten. De COR ziet dat het college hierin een stap zou kunnen zetten door de wettelijk verplichte Gemeentewet artikel 213a onderzoeken en de financiën een vast agendapunt van de collegeagenda te maken en niet een activiteit op afstand van Concern Auditing of Concern Control.

Scherpe keuzes, hoe pijnlijk ook, vallen beter als ze goed zijn onderbouwd, duidelijk worden uitgelegd, in de context geplaatst kunnen worden en daarna weloverwogen kunnen worden genomen. Daarom heeft de COR in aanloop naar de voorjaarsnota 2025 een brief ([25bb002165](#)) gestuurd die uitnodigt een open en duaal proces te doorlopen bij het maken van keuzes in de voorjaarsnota 2025. Maar ook duidelijk leesbare stukken met een juiste technische uitleg c.q. duiding (aanbeveling 1 en 2 in dit rapport) helpen daarbij. De reactie van het college op deze brief is te lezen in [25bb002987](#).

3.2 KADERS MEEGEVEN OM EROP TE KUNNEN STUREN

De gemeenteraad ontvangt van het college de gemeentelijke jaarrekening en van de accountant (PricewaterhouseCoopers (PwC)) de controleverklaring en het accountantsverslag over de jaarrekening.

De controleverklaring is geïntegreerd in de website (www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl). De COR heeft deze documenten onderzocht en heeft daarnaast 4 hoorzittingen met wethouders georganiseerd over opvallende punten in de jaarstukken.

In het onderzoek van de COR staat de vraag centraal of er door het college gehandeld is binnen de met de gemeenteraad afgesproken (financiële) kaders, regelgeving en of aan het college decharge verleend kan worden inzake het gevoerde financiële beheer in boekjaar 2024. Daarnaast wordt door de COR ook gekeken hoe wethouders sturen en of zij in control zijn.

Het is dan ook zaak de kaders met elkaar aan de voorkant duidelijk af te spreken. Aan de voorkant is binnen deze context bij besluitvorming. Waarmee er duidelijkheid is in de financiële gevolgen bij besluitvorming met een éénmalig, structureel, direct en of indirect karakter. Voor de inzichtelijkheid hiervan is sinds begin 2024 binnen het ambtelijk apparaat de werkinstructie "Spelregels Bestuurlijke besluitvorming" gewijzigd. De instructie verlangt nu in ieder voorstel (indien relevant):

- Het investeringsbedrag (incl. bouwrente en btw);
- De aard van de lasten (exploitatie of kapitaalslasten; incidenteel of structureel) en indien van toepassing direct gerelateerde opbrengsten;
- De dekking;
- Financiële risico's (bij voorkeur uitgedrukt in bedragen).

De bedragen zijn bruto gespecificeerd. Dat wil zeggen dat bijdragen van derden niet van het investeringsbedrag of de jaarlijkse lasten zijn afgetrokken. In dat geval wordt zowel het totale investeringsbedrag als de verwachte externe bijdrage genoemd. Eventuele risico's zowel aan de kosten- als aan de opbrengstenkant moeten worden vermeld. Dit onderdeel is altijd gecontroleerd door een controller (vier ogen principe).

De COR ziet dit als een verbetering, het geeft de raad ook de mogelijkheid dit te verlangen in de voorstellen.

3.3 ADVIES COR INZAKE VASTSTELLING JAARREKENING

Het advies aan de gemeenteraad gaat specifiek om de vraag of er door het college gehandeld is binnen de geldende wet- en regelgeving voor het financieel beheer van de gemeente. De COR constateert dat dit gedurende het boekjaar 2024 het geval is geweest. Gezien de bevindingen van de COR wordt de gemeenteraad geadviseerd om de jaarstukken 2024 vast te stellen, zoals bedoeld in artikel 198 van de Gemeentewet.

De COR concludeert dat de gemeenteraad de jaarrekening 2024 kan vaststellen en adviseert de gemeenteraad de aanbevelingen van de COR en de accountant over te nemen.

Daarmee kan worden voldaan aan het wettelijke voorschrift voor het college om de door de gemeenteraad vastgestelde jaarrekening voor 15 juli aan Gedeputeerde Staten toe te sturen (artikel 200 Gemeentewet). Met het vaststellen van de jaarrekening door de gemeenteraad wordt de leden van het college decharge verleend ten aanzien van het gevoerde financieel beheer over het afgelopen jaar, behoudens later in rechte gebleken onregelmatigheden.

3.4 FINANCIËN ALGEMEEN EN LENEN, HET GESPREK MET WETHOUDER FINANCIËN.

Het verantwoordingsgesprek met [wethouder B.J. van Rij](#) heeft plaatsgevonden op 19 mei 2025. Wethouder van Rij is binnen het college verantwoordelijk voor Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten. De zoektocht hoe verantwoordelijkheden en keuzes bij individuele wethouders blijven en hoe de Wethouder Financiën toch ook financieel kort op de bal kan zitten is een interessante lijn in dit gesprek. Immers hoe kunnen deze twee werelden naadloos op elkaar aansluiten? In de praktijk blijkt dit een uitdaging. Daarnaast heeft de COR het gesprek gevoerd over het financiële beleid en dan vooral over de verhoudingen tussen bezit en lenen op de kapitaalmarkt.

Solvabiliteit verwijst naar de financiële stabiliteit en de mate waarin een bedrijf in staat is om aan zijn verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat de verhouding weergeeft tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen van een bedrijf.

De solvabiliteitsratio van de gemeente Rotterdam daalt volgens de cijfers tussen 2021 en 2028 zo'n 10 %. Onder de 50% is neutraal en onder de 20% meest risicovol; volgens de signaleringswaarde opgesteld door de Provincie Zuid-Holland.

De **netto schuldquote** geeft het niveau van schuldenlast weer; hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. Ook is er gesproken of het bijvoorbeeld verstandig is om dit cijfer te presenteren op een manier waarbij de uitstaande leningen worden gecorrigeerd op de aangegane leningen (schuldquote versus netto schuldquote).

De netto schuldquote van de gemeente Rotterdam gaat van 11.7% in 2022 naar 55.6% in 2028 volgens de begroting.

De wethouder geeft hierover aan dat het verhaal [op de website over de financiële positie](#) de lading dekt. Hier kunt u lezen dat de weerbaarheid goed is, maar de wendbaarheid op meest risicovol. Weerbaarheid geeft de beschikbaarheid van middelen voor tegenvallers aan en wendbaarheid de flexibiliteit in de begroting.

Met de verkoop van Eneco heeft de gemeente een significant bedrag ontvangen. Maar door de verkoop ontvangt de gemeente geen dividend meer. De structurele inkomsten zijn daarmee omgezet in éénmalige inkomsten. Op de vraag hoe investerend vermogen op de langere termijn te organiseren is de [Rotterdamse Investeringsmotor](#) het antwoord.

Met de opbrengst van Eneco in 2020 verbeterde de schuldquote enorm, maar nu kruipt de schuldquote langzaam naar het niveau van voor 2020. De wethouder geeft hierover aan dat dat

logisch is omdat er geïnvesteerd wordt, maar dat investeringen zich kunnen laten terugverdienen (voorbeeld van maatschappelijk vastgoed).

Meer algemeen is met de wethouder het gesprek gevoerd over het jaarrekeningproces zelf. Dit staat ieder jaar onder druk. Met de komst van het nieuwe administratieve systeem Oracle-Cloud beter bekend van het ICT-project GREAT zou men verbetering verwachten. De wethouder geeft hierover aan dat hij de verwachtingen daarin voor het eerste jaar (redactioneel: jaarrekening 2025) wil temperen.

Vorig jaar besprak de COR met de wethouder Financiën de oplossing van tussentijdse afsluitingen, die de wethouder toen themagerichte afsluitingen noemde. Dit om de trend, waarbij de 1^e lijn te veel leunt op de 2^e en de 3^e lijn, te keren. Hiermee wordt bedoeld dat de verantwoordelijkheid bij de uitvoerende directies ligt om zich te verantwoorden en niet bij degene die deze controleert. Dit jaar vroeg de COR de wethouder hoe deze soft-closures bevallen. De wethouder geeft hierover aan dat dat goed bevalt maar dat hij ook niet constant wil veranderen. Een stuk stabiliteit in het proces van de jaarrekening biedt ook kansen voor verbetering.

In de besluitvorming als onderdeel van het financiële jaar 2024 zijn er twee manieren van het verwerken van overhead: De Rotterdamse methode en de BBV-methode (de wettelijk vastgelegde methode). Nu zijn er in de raadsvoorstellen verschillen in de lasten per programma door de toegepaste manier waarop overhead wordt verdeeld conform BBV en conform de Rotterdamse taakvelden zonder toelichting daarop. Voor raadsleden is dit niet te volgen, de wethouder gaat kijken of dit met een toelichting kan worden verbeterd.

3.5 VAN BEGROTING NAAR JAARVERSLAG; HET GESPREK MET DRIE WETHOUDERS

In de gesprekken met de wethouders Kasmi, Achbar en Norville is het vooral gegaan over de navolgbaarheid van financiële ontwikkelingen binnen de programma's waar zij verantwoordelijkheid voor dragen. Het gaat hier dan indirect ook over de informatiepositie, het budgetrecht en de controlerende taak van de raad.

In het gesprek met wethouder Kasmi:

Kwam vooral naar voren dat er sprake is van een kloof tussen de huismeester (programma bestaande stad) en de huurder (programma cultuur in deze). In het voorbeeld van de bijstelling in het voorlopig rekening resultaat bij de Doelen komt dit naar voren. Enerzijds is er geen zicht op de lopende contracten met de Doelen en anderzijds is er geen inzicht in hoe een stijging in de huur zich verhoudt tot een stijging (acres) van de subsidie aan de culturele instelling. Ondanks dat het hier om één doel gaat, gaat het over twee programma's en wordt daarmee de discussie diffuus.

De COR denkt dat dit beter kan en moet. Een raadslid zou inzicht moeten hebben hoe groot de te verwachten huurstijging is als er gekeken wordt naar de omvang van de beschikbare middelen in (in dit voorbeeld cultuur-) subsidies. Zo komt de COR op **aanbeveling 4: breng de te verwachten huurstijgingen van het vastgoed in bezit van de gemeente Rotterdam in beeld**. Dit op vergelijkbare wijze als de indexaties binnen grondexploitaties zoals weergegeven in de paragraaf grondbeleid; noem het een "paragraaf vastgoedbeleid", de plek hiervoor zou binnen de P&C documenten bijvoorbeeld gevonden kunnen worden in de paragraaf kapitaalgoederen, onder de kadernota vastgoed. Omdat het cultuurplan eens per 4 jaar wordt vastgesteld helpt het als voor dezelfde periode de te verwachte huurstijgingen in beeld zijn.

Het punt dat een kostprijsdekkende huur niet kan stijgen doordat er contractuele verplichtingen zijn die dat onmogelijk maken is een vorm van basis hygiëne waar de accountant al in de boardletter en ook het accountantsverslag aandacht voor heeft gevraagd. Ook de COR zal hier aandacht voor blijven vragen. Wethouder Kasmi vertrouwt op zijn staf als het gaat om financieel

beheer binnen zijn portefeuille. Hij ziet er zeker het belang van in maar ziet het te voeren beleid binnen zijn portefeuille als belangrijkste. Zowel het punt over vastgoed als over het financieel beheer geven aan dat een goede samenwerking tussen de programma's en daarmee ook tussen de leden van het college van cruciaal belang is.

Het gesprek met wethouder Kasmi is [hier](#) terug te zien.

In het gesprek met wethouder Achbar:

Kwam het doen van een onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid ter sprake. De wethouder gaf hierover aan dit niet gedaan te hebben omdat er geen aanleiding toe was. De COR ziet dit anders en denkt dat je dit type onderzoek doet ter reflectie en verantwoording van de gemaakte keuzes en niet naar aanleiding van een incident of iets dergelijks. Zo komt de COR tot **aanbeveling 5 "maak van de Gemeentewet 213a onderzoeken een periodiek agendapunt van het college om blinde vlekken in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid te voorkomen"**. Welke onderzoeken gedaan worden is natuurlijk ter beoordeling van het college zelf. De COR denkt dat vooral het gesprek erover in het college van meerwaarde kan zijn. Wat laten we onderzoeken en wat niet? Waardoor ook bewust met de capaciteit van Concern Auditing om wordt gegaan.

In de casus over verstrekte subsidies en bijdrage geeft de wethouder aan dat er naar aanleiding van de casus Donadaria gekeken wordt om de gegevens die gebruikt zijn bij een subsidieverantwoording over het ene jaar, te gebruiken in de beoordeling over de financiële positie van een organisatie in aanloop naar een beschikking in het volgende jaar. De COR ziet dit als een goede ontwikkeling en wordt daar graag over geïnformeerd.

Naar aanleiding van de extrapolatie van fouten en onzekerheden in de voortgangsrapportage aan de COR heeft de wethouder contact gezocht met de afdeling FA. Naar aanleiding hiervan is er een brief uitgegaan naar alle ontvangers van deze subsidie met een vast format in de verantwoording van de betreffende subsidie. Hiermee laat de wethouder zien dat hij handelt na een incident.

De financiële besluitvorming over lekker fit naar 010 Fit'R is met betrekking tot het jaar 2024 vastgelegd in een collegebrief [23bb008323](#) van 5 december 2024. Hiermee is er wel over gecommuniceerd, maar heeft er wel de juiste financiële besluitvorming over van lekker fit naar Fit'r010 plaatsgevonden en was er inderdaad € 6 miljoen aan een onvermijdelijke ramingsbijstelling of had het € 3 miljoen moeten zijn? Wethouder van Rij bevestigt dit in brief [25bb003918](#) "In het Raadsvoorstel over 010 Fit'R is in het financiële overzicht voornamelijk ingegaan op de nieuw te verstrekken subsidie 010 Fit'R en sluit daardoor niet volledig aan op de bij de begroting 2025 goedgekeurde mutatie".

Ook de manier waarop overhead wordt verdeeld conform BBV en conform de Rotterdamse taakvelden is met de wethouder besproken. (zie aanbeveling 6).

Daarnaast heeft de wethouder een aantal vragen achteraf beantwoord. Eén daarvan was naar aanleiding van een boeking met als naam Rotterdamse Investeringsmotor zonder toelichting (zie [document 25bb003746](#)). Alles is correct verlopen, maar de conclusie blijft dat een goede toelichting de vraag voorkomt.

Het gesprek met wethouder Achbar is [hier](#) terug te zien

In het gesprek met wethouder Norville:

Ging het vooral over de leesbaarheid en navolgbaarheid van de jaarstukken zoals gestuurd naar de raad. Wethouder Norville is op 20 februari 2025 benoemd als wethouder en is daarmee persoonlijk geen wethouder geweest in het boekjaar 2024. Het is ook voor een wethouder belangrijk als stukken leesbaar en navolgbaar zijn, dit komt bijvoorbeeld een overdracht ten goede. Door omstandigheden was het gesprek een week uitgesteld. Het doel van de 213a onderzoeken leek niet geheel helder.

De vele overboekingen die niet sluitend met elkaar in balans zijn en de vaak ontbrekende toelichting zijn ook hier een punt van aandacht. De wethouder verwees naar diverse tussentijdse rapportages, de COR benadrukt dat de P&C-stukken de plek is voor verantwoording waarbij uiteraard verwijzingen naar eerdere stukken kunnen worden opgenomen. Zo is de vrijval uit het Armoedefonds bedoeld voor de taakstelling van 3% uit de [Voorjaarsnota van 2023](#). Echter is bij dit besluit het doel van de bestemmingswijziging niet gewijzigd, met een toelichting op de begrootte vrijval op de [website](#) (Bestemmingsreserve Armoedefonds: Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Er vindt een gedeeltelijke vrijval van de bestemmingsreserve Armoedefonds plaats.). De schriftelijk beantwoording is na te lezen in [25bb003965](#).

Het onderwerp Toeslagen010 valt onder wethouder Norville, maar valt financieel onder [programma Zorg Welzijn en Wijkteams](#), echter wordt daar wethouder Norville niet genoemd. Is er vanuit het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving € 2,4 miljoen overgeboekt naar programma Zorg, Welzijn en Wijkteams waar maar € 1,8 miljoen met een toelichting is ontvangen. De Wethouder geeft aan dat de rest onder kopje overige technische wijzigingen kan worden verklaard. De COR vindt dat dit soort boekingen duidelijk en sluitend moeten worden toegelicht, wat nu niet het geval is.

Het gesprek met wethouder Norville is [hier](#) terug te zien.

3.6 VERTALING VAN CONCLUSIES NAAR AANBEVELINGEN

Na een analyse op het eigen onderzoek, bestaande uit een analyse van de jaarrekening, het accountantsverslag en het houden van verantwoordingsgesprekken met enkele wethouders, is de COR tot de volgende vertalingen naar aanbevelingen gekomen.

Aanbeveling 1: Voeg in de P&C documenten, naast een duidelijke weergave in beeld en taal, een interpretatie van het algemene financiële beeld (in beeld en taal) toe waaruit eenieder kan concluderen hoe we er financieel voorstaan.

Woorden zoals Schuldquote, solvabiliteitsratio en andere termen in de [paragraaf financiële kengetallen](#) zeggen de meeste mensen niet zoveel, de getallen zelf vaak nog minder. Wat te doen bij grote verschuivingen? Wat vertelt een norm? Het zou de leesbaarheid ten goede komen als er meer duiding wordt gegeven in de vorm van een tekst of een icoon. Zo verschuift de netto schuldquote van 11.7% in 2022 naar 29.1% in 2024 naar uiteindelijk 55,6% in 2028 (begroting 2025). De signaleringswaarden van de toezichthouder zijn hierbij: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol.

De context hierbij is dat de gemeente veel geld heeft geleend op de kapitaalmarkt, maar vanwege planningsoptimisme (projecten zijn vertraagd waardoor er minder geld wordt geïnvesteerd dan gedacht) is er uiteindelijk minder geleend dan begroot. De wethouder Financiën heeft hierin toegezegd met meer plaatjes en een doorklikbare pagina te komen in de P&C-documenten en een betere duiding middels tekst.

De COR trekt de conclusie dat het goed is als er op een voor iedereen toegankelijk niveau informatie wordt verstrekt die betrokken kan worden bij een debat aangaande het te voeren financieel beleid. Om niet onnodig veel debat uit te lokken lijkt het de COR verstandig indien daar aanleiding toe is de hierboven bedoelde informatie te voorzien van een advies of richting. Zodoende komt de COR op **aanbeveling 2: *Bij het financiële beeld uit aanbeveling 1 kan een advies horen dat programma-overstijgend is; voeg dit advies toe.***

In de gesprekken met de wethouders is naar voren gekomen dat er niet altijd gestuurd wordt op baten/lasten, maar meer beleidsinhoudelijk. Alsof het twee verschillende werelden zijn. De COR denkt ook dat deze werelden bij elkaar gebracht moeten worden. Daarnaast is het voor een controlerend raadslid van groot belang om op eenvoudige wijze de onder- of overbestedingen of andere financiële wijzigingen te doorzien in relatie tot het gevoerde beleid. Nu zijn financiële mutaties niet altijd en in het geheel te plaatsen. Daarmee komt de COR tot **aanbeveling 3: *Geef bij alle onder- en overbesteding en andere financiële wijzigingen een toelichting die een verklaring geeft over wat er is gebeurd, waarom dit is gebeurd en wat het effect is. Zorg er hierbij voor dat het spoor te volgen is voor iedereen.*** Hiermee hoopt de COR dat er niet een verhaal over financiën binnen een programma komt dat losstaat van het gevoerde beleid, maar dat dit één verhaal wordt over het gevoerde beleid/wat er is gedaan, wat er wordt/is bereikt en wat het gaat kosten of heeft gekost. Verwijzingen naar eerdere besluiten en brugstaten als het om meerdere programma's gaat zijn zeker aan te bevelen. Dit zodat "vakwethouders" meer betrokken worden bij de financiële bijstellingen waar ook zij verantwoording over afleggen.

Bij de vragen over de Lasten bleek dat de overhead op twee manieren in de lasten kan worden verwerkt; Via de Rotterdamse- of via de BBV-methode. *Om helder te hebben welke methode is toegepast zou dit er gewoon bij moeten staan.* Waarmee de COR tot **aanbeveling 6 komt: *Neem de twee manieren van weergeven overhead (Rotterdamse- en BBV-methode) op in de financiële verordening en geef bij alle tabellen aan welke methode is toegepast***

Ten aanzien van het gevoerde beleid wil je weten of dit doelmatig en doeltreffend is. Hierover regelmatig het gesprek voeren binnen het college lijkt de COR een gezonde zaak. Waarmee de COR tot **aanbeveling 5 komt: *Maak van de 213a onderzoeken een periodiek agendapunt van het college om blinde vlekken in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid te voorkomen.***

Naar aanleiding van het gesprek met wethouder Kasmi over vastgoed zou het volgens de COR goed zijn om inzichtelijk te maken hoe de ontwikkeling van de kostprijsdekkende huren is. Dit om bijvoorbeeld een vergelijk te kunnen maken met het acres (toename) in de subsidies en daarmee de verhouding tussen huur en programma. Waar **aanbeveling 4 de vertaling van is: *Breng de te verwachten huurstijgingen van het vastgoed in bezit van de gemeente Rotterdam in beeld tot t +3.***

3.7 VERTALING VAN AANBEVELINGEN NAAR COMMISSIES

De COR adviseert de commissie Bouwen, Wonen, Buitenruimte (BWB) om:

- De wethouder de financiële consequenties op bijvoorbeeld de grondexploitatie en de kosten van de aanpassingen in de buitenruimte in relatie tot het aanstaande waterbeleid in beeld te brengen (pagina 6II accountantsverslag);
- Kijk bij het openen van een project grondexploitatie of buitenruimte naar de financiële positie en bekijk of de invloed van het te openen project daarop duidelijk in het raadsvoorstel staat.

De COR adviseert de commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK) om:

- Bij de zeven stadsprojecten meer inzicht te krijgen in de voortgang. (Denk hierbij aan cofinanciering per project en op welke wijze deze financiering plaats gaat vinden en de effecten hiervan op het exploitatieresultaat). Dit is eerder door de wethouder toegezegd;
- De stadsprojecten hebben een grote investeringsbehoefte die nu telkens opschuift in de tijd. (Wat zijn hier de consequenties van?)

De COR adviseert de commissies Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS):

- [De bestuursopdracht Zorg \(BOZ\) heeft een eigen pagina](#). Zorg dat deze pagina de juiste informatie geeft om het debat over de stijgende kosten in de zorg te ondersteunen. Denk hierbij aan:
 - analyse van de getroffen maatregelen en het financiële effect daarvan;
 - het presenteren van een voorspelling en een realisatie ten opzichte van elkaar, zodat te beoordelen is of we op schema liggen;
- De zorglasten waren in de jaarrekening 9 miljoen te hoog ingeschat (zie het accountantsverslag stuk over het Sociaal domein); bespreek met de wethouder hoe hij het begrotingsproces gaat evalueren en hoe hij de commissie/gemeenteraad hierbij betreft of informeert.

De COR adviseert de commissies Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhelpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN):

- Financiën kan in het sociaal domein geen ondergeschoven kindje zijn. Bevraag de wethouder op alle afwijkingen ten opzichte van de begroting 2024. Denk hier bijvoorbeeld aan de te positieve raming (€5 miljoen) voor uitvoering projecten onderwijshuisvesting. Een achterliggend doel hierbij is dat bij het gesprek met de wethouder over het gehele beleid moet kunnen gaan, zo ook bijvoorbeeld over het gebruik van vastgoed, de ontwikkeling van baten en lasten binnen een beleidsdoel.

De COR adviseert de commissies Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV):

- Goede discussies over keuzes binnen de gemeentefinanciën kun je faciliteren met de begrijpelijkheid van de documenten. Het is de kunst (citaat plaatsvervangend directeur rekenkamer) 'om de specialisten de taal van het lekenbestuur te laten spreken in plaats van het lekenbestuur de taal van de specialisten aan te leren'. Juist in de commissie BOFV kun je met de wethouder het gesprek aangaan over de leesbaarheid en de informatiewaarde van de stukken in de P&C-cyclus. Denk hierbij aan de gekozen woorden, maar ook aan afbeeldingen.
- Met Kiezen voor Rotterdam werkt de gemeente aan de bezuinigingsopgave voor de gemeentelijke organisatie. Het doel is om €150 miljoen te bezuinigen over de jaren 2024 tot en met 2027. De opgave is uitgewerkt in vier 'sporen' op basis van een 'bottom-up approach' waarbij per afdeling ombuigingen zijn aangedragen. In het

jaarverslag is opgenomen dat de geplande doelstelling over 2024 van €20 miljoen is behaald met incidentele maatregelen. In de jaarrekening is geen verdere onderbouwing opgenomen hoe deze doelstelling is behaald. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de raadsmonitor Organisatieopgave, die per 20 mei 2025 nog niet beschikbaar is.

3.8 REFLECTIE OP VOORTGANG AANBEVELINGEN COR UIT VOORGAAND CONTROLEJAAR (2023)

In het [adviesrapport over de jaarrekening van 2023](#) adviseerde de COR:

- 1 Maak een kadernota reserves.
- 2 Voeg in de nieuwe begrotingswebsite per reserve een link naar het besluit tot vorming van deze reserve toe.
- 3 Geef in de Jaarstukken en herzieningen aan welke mutaties in de reserves ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd en voorzie deze van een toelichting.
- 4 Versterk de checks en balances bij transacties met filantropen
- 5 Maak van de monitor grondexploitaties (in timing en leesbaarheid) een instrument met de juiste informatie om het goede gesprek over sturing op de grondexploitatiesportefeuille met elkaar te kunnen voeren.

Al deze aanbevelingen zijn of al reeds opgevolgd of worden weergegeven in het [overzicht opvolging aanbevelingen COR en accountant maart 2025](#).

4 KERNBODSCHAP UIT HET CONTROLEPROCES

In deze paragraaf worden de belangrijkste punten uit het accountantsverslag en het rapport van de interne auditfunctie (Financial Audit) weergegeven.

Op de uitkomsten van de controle is door de accountant op 13 mei 2025 aan de COR-leden een toelichting gegeven. Vragen van de COR over het verslag zijn door de accountant en door de wethouder Financiën beantwoord in de COR-vergadering van 16 mei 2023. Deze vergadering is via [deze hyperlink](#) terug te zien. Vanaf 00:32 uur geeft de accountant haar toelichting. De uitkomsten van het onderzoek van de accountant kunt u (samengevat) lezen in dit hoofdstuk en in het accountantsverslag (ACV) [25bb003301](#).

4.1 CONTROLEVERKLARING, GETROUWHEID EN DE GETROUWHEID VAN DE RECHTMATIGHEID

De accountant heeft op 9 mei 2025 zowel voor de getrouwheid als de getrouwheid van de rechtmatigheid een goedkeurende controleverklaring [25bb003297](#) afgegeven. Kort samengevat is rechtmatigheid het naleven van wet- en regelgeving. Getrouwheid is de mate waarin de opgenomen informatie in de jaarrekening daadwerkelijk klopt (juistheid en volledigheid). De jaarstukken van gemeente Rotterdam geven een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa, als passiva van de gemeente op 31 december 2024 en van de baten en lasten over 2024 en zijn in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2024, in alle van materieel belang zijnde aspecten, zijn rechtmatig tot stand gekomen. Ook is de jaarrekening in lijn met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke Verordening financiën Rotterdam 2021.

4.2 KERNBODSCHAP ACCOUNTANT

De kernboodschappen van de accountant staan in het [accountantsverslag](#) onder kopje 01 en het verdient de aanbeveling deze door te lezen.

4.3 STREKKING VAN DE VERKLARING VAN DE ACCOUNTANT EN TIJDIGHEID

De COR is tevreden met de **goedkeurende verklaring op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid van de accountant op alle onderdelen**. De COR geeft het college hiervoor een compliment!

Maar de benadrukkingsparagraaf ten aanzien van de onderzoeken bij SO en de bijhorende aanbeveling om als "nieuwe norm" consequent te werken volgens de geldende procedures (accountantsverslag p. 8), verdient de aandacht.

4.4 REKENINGRESULTAAT

Het nog te verdelen positieve financiële resultaat is €41,1 miljoen. Over 2024 heeft gemeente Rotterdam een positief exploitatieresultaat van €64 miljoen (voor reserveboekingen) behaald. Het resultaat voor mutaties reserves is in 2024 €34 miljoen negatief (begroot €185 miljoen negatief). Dit verschil is beperkt door de gemeente te beïnvloeden (decembercirculaire), maar kan soms beter worden ingeschat (sociaal domein, realisatie diverse lasten). Na mutaties reserves is het resultaat 2024 €64,2 miljoen positief.

In 2024 is geen sprake van structureel evenwicht met een structurele exploitatieruimte van -/-1,8% (2023: -/-0,4%). Vanaf 2026 wordt een positief saldo begroot. De realisatie van de ingeboekte bezuinigingen is daarbij cruciaal.

Voorgesteld wordt het positieve resultaat over 2024 bij de voorjaarsnota 2025 te verdelen. De gemeenteraad kan ook besluiten bij het vaststellen van de jaarstukken 2024 dit positieve resultaat terug te storten in de Rotterdamse Investeringsmotor. Hiermee los de gemeente feitelijk versneld af.

4.5 FINANCIËLE POSITIE GEMEENTE

De accountant heeft de financiële positie aan de hand van zes kengetallen onder elkaar gezet. Hierbij heeft de accountant ook de landelijke cijfers gepresenteerd (zie de tabel hieronder). Uit de analyse van de kengetallen op basis van de jaarrekening 2024 blijkt een stabiel beeld met uitzondering van de structurele exploitatieruimte. De solvabiliteit van Gemeente Rotterdam in 2024 is 54% en laat een afname zien ten opzichte van 2023 van 4% door de inzet van reserves. Om te beoordelen of gemeente Rotterdam in staat is om in te spelen op de toekomstige risico's is het belangrijk de solvabiliteit te bezien in verhouding tot het weerstandsvermogen en de uitdagingen in de meerjarenbegroting.

Kengetallen	Gemeente Rotterdam		Landelijk**	
	2024	2023	2024*	2023
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	54%	58%	35%	39%
Grondexploitaties	-1,7%	-3,0%	7,4%	5,6%
Structurele exploitatieruimte	-1,8%	-0,4%	2,0%	3,3%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	29%	22%	56,5%	37,6%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	27%	20%	51,4%	32,3%
Belastingcapaciteit	109%	101%	101%	99,7%
* Op basis van de begroting 2024. ** Bron: https://findo.nl/jive				

4.6 CORRECTIEPROCES VAN DOSSIERS

De planning stond ook dit jaar onder druk. In de COR-vergadering van 8 april bleek uit de woorden van de wethouder ([25bb002552](#)) dat de planning en de afspraak zoals vastgelegd in de verordeningen niet meer reëel te zijn.

De accountant geeft in haar verslag weer dat in het jaarrekeningtraject de auditfunctie (FA) een omvangrijk bedrag aan controleverschillen heeft vastgesteld van 31 stuks, waardoor een verschil van €27,5 miljoen is gecorrigeerd in de definitieve versie (p.3II). 11 Correcties zijn door de clusters zelf aangedragen met een verschil van € 10,2 miljoen en 2 door de accountant.

Dit lijkt een verbetering, maar de omvang van de niet gecorrigeerde controleverschillen is twee keer zo hoog als vorig jaar, maar dat komt ook omdat er geen tijd meer is om te corrigeren.

5 VERANTWOORDING COR EN GRONDSLAG WERKZAAMHEDEN

De Commissie tot Onderzoek van de Rekening onderzoekt de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening, kan jaarrekeningen behandelen van verbonden partijen en kan naar eigen inzicht bijzondere onderzoeken verrichten naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid. Ook mag en kan de COR doelmatigheidsonderzoek uitvoeren.

De Commissie tot Onderzoek van de Rekening bestaat uit de leden (alfabetische volgorde): Biljoen, M.H. (Marvin) (voorzitter), Coşkun, T.S.J. (Theo), Dommelen, D.J. (Diederik) van, Elbay, F. (Fatih) en Roskam, T. (Thomas) en commissiegriffier Peterse E.P.(Evert).

Bijeenkomsten

De COR is 12 keer bijeengekomen voor de controle van jaarstukken 2024. Dit is inclusief 4 hoorzittingen met wethouders Said Kasmi (wethouder Onderwijs, Cultuur en Evenementen), Faouzi Achbar (wethouder Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie), Abigail Norville (wethouder Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening, Taal en Toeslagen) en Bart-Joost van Rij (wethouder Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten). De COR noemt dit conform de Verordening op de Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR) Rotterdam 2015 artikel 2, lid 2 verantwoordingsgesprekken. Dit in lijn met de daaropvolgende gemeenteraadsvergadering, waarin het verantwoordingsdebat wordt gehouden.

Grondslag

- [Gemeentewet \(artikel 197, 198 en 199\)](#)
Op grond van artikel 197 Gemeentewet legt het college aan de gemeenteraad over elk begrotingsjaar verantwoording af. Dat gebeurt door de jaarrekening en het jaarverslag aan de gemeenteraad te overleggen. Het is aan de gemeenteraad om de jaarrekening vast te stellen en het college decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beheer. Voor de oordeelsvorming over de jaarrekening kan de gemeenteraad zich buigen over een grote diversiteit aan informatie.

[Verordening op de Commissie tot Onderzoek van de Rekening \(COR\) Rotterdam 2015](#)

Het doorgronden van de jaarrekening en bijbehorende informatie is een specifieke aangelegenheid. De COR is om die reden belast met de advisering aan de gemeenteraad over het vaststellen van de jaarrekening. Op grond van de verordening op de Commissie tot onderzoek van de Rekening is de commissie ingesteld. De COR onderzoekt jaarlijks de jaarrekening. Het onderzoek richt zich op de rechtmatigheid, het financieel beheer en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De COR baseert haar onderzoek onder meer op de programmarekening en de bijlagen, de bevindingen van de accountant (PwC), aanvullend eigen onderzoek en hoorzittingen met wethouders. De COR adviseert de gemeenteraad over de vaststelling van de jaarrekening. Met het advies stelt de COR zich tot doel om relevante de politiek-bestuurlijke onderwerpen en aanbevelingen voor te leggen aan de gemeenteraad ten behoeve van het verantwoordingsdebat.

Planning & Control

Planning & Control gaat over sturen, beheersen, verantwoorden en controleren, waarbij het accent ligt op de begroting en de jaarstukken. De voorjaarsnota is van belang voor het stellen van kaders voor de komende begroting. Planning & Control heeft niet alleen een financiële, maar ook een bestuurlijke functie. Het is een belangrijk instrument waarmee de raad kan sturen op gewenste maatschappelijke effecten en beleidsresultaten.

De begroting geeft per programma aan wat het doel is voor het komende jaar, hoe dat wordt bereikt en hoeveel geld daarvoor nodig is. Goedkeuring van de begroting is een specifieke invulling van de kaderstellende taak van de raad. Door de goedkeuring worden de programmatische en budgettaire kaders voor een jaar aangegeven. Het toekennen van heldere indicatoren geeft de raad de mogelijkheid om achteraf te evalueren of de gestelde doelen daadwerkelijk zijn gehaald (de programmabegroting fungeert dan, naast de jaarrekening, als controle-instrument).

Budgetrecht van de raad

Het budgetrecht houdt in, dat de gemeenteraad het college toestemming verleent om voor een bepaalde prestatie een vastgesteld budget uit te geven. Dit wordt in de programmabegroting vastgelegd. Met behulp van de jaarrekening /jaarverslag legt het college verantwoording af en kan de raad toezicht houden/controleren, waarbij het jaarverslag beschrijvend en inhoudelijk van aard is (beleidsmatige toelichting op de realisatie van de doelstellingen en de paragrafen) en de jaarrekening cijfermatig van aard (programmarekening, balans en toelichting). Vaststelling van de jaarrekening dient, overeenkomstig art. 200 Gemeentewet, plaats te vinden voor 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar.

5.1 PROCES EN VERANTWOORDINGSDEBAT

- Jaarstukken (jaarverslag, jaarrekening) 2024 openbaar op 30 april 2025
- Accountantsverslag openbaar op 13 mei 2025;
- Toelichting door accountant aan COR leden op 13 mei 2025;
- Openbare verantwoordingsgesprekken/hoorzittingen op 19 mei 2025;
- Op 11 en 12 juni wordt de jaarrekening besproken in de politieke raadscommissies. De leden van de COR geven daar een toelichting op het COR-rapport en de onderwerpen die voor de betreffende commissie van belang zijn.
- Op 19 juni vindt het verantwoordingsdebat in de gemeenteraad plaats. Het voltallige college verantwoordt zich tijdens dit debat voor het gevoerde beleid in 2024. Besluitvorming over de jaarrekening vindt plaats tijdens de raadsvergadering van 19 juni. De COR streeft naar een verantwoordingsdebat dat meer gericht is op de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid en waarin de toezichthoudende rol van de gemeenteraad beter tot zijn recht komt

Tijdens het verantwoordingsdebat op 19 juni staan de volgende vragen centraal:

- Wat is het beeld van de diverse beleidsterreinen op hoofdlijnen?
- Heeft het college in het afgelopen jaar bereikt, wat het de gemeenteraad bij de begrotingsbehandeling 2024 (in november op 7 en 9 november 2023) in het vooruitzicht stelde?
- Wat gebeurde er daadwerkelijk met het belastinggeld in relatie tot de genomen besluiten?
- Welke doelen/prestaties waren gepland en zijn wel/niet behaald?
- Welk bedrag was ervoor begroot en wat heeft het uiteindelijk gekost?
- Wat is het oordeel over de getrouwheid & rechtmatigheid, de doeltreffendheid en de doelmatigheid?

6 RELEVANTE INFORMATIE MET LINKS NAAR NASLAG

- [Begroting 2024](#)
- [Raadsbesluit begroting 2024 23bb007158](#)
- [Eerste Herziening 2024](#)
- [Raadsbesluit eerste Herziening 2024 24bb004897](#)
- [Tweede Herziening 2024](#)
- [Raadsbesluit tweede Herziening 2024 24bb007458](#)
- [Eindejaarsbrief 2024 24bb008086](#)
- [Collegebrief over het voorlopig jaarrekeningresultaat 2024 \(25bb001736\)](#)
- [Collegebrief over jaarstukken 2024 \(25bb003009\) met als bijlage toelichting op de verplichte Bestemmingsvoorstellen \(25bb003196\)](#)
- [Jaarstukken 2024 met oplegger bij de jaarrekening en controleverklaring](#)
- [Raadsvoorstel jaarstukken 2024 \(25bb003008\)](#)
- [Accountantsverslag PWC 2024 \(25bb003301\)](#)
- [Controleplan accountant 2024 \(2 versies\) \(24bb006189\)](#)
- [Collegereactie op accountantsverslag \(25bb003401\)](#)
- [Rapportage Financial Audit 2024 25bb003343](#)
- [Interim rapportage Financial Audit 2024](#)
- [1e Boardletter accountant jaarrekening 2024 \(25bb000311\)](#)
- Voortgangsrapportages jaarrekening 2024:
 - o [Startnotitie 2024 \(24bb005925\)](#)
 - o [1e voortgangsrapportage \(24bb007882\)](#)
 - o [2e voortgangsrapportage \(24bb000442\)](#)
 - o [3e voortgangsrapportage \(25bb0 1572\)](#)
 - o [Voortgangsbrief uitstel \(25bb002552\)](#)
- [Voortgang aanbevelingen COR en Accountant \(25bb002140\)](#)
- [Verordening Commissie tot Onderzoek van de Rekening](#)
- [Controleverordening Rotterdam](#)

6.1 BENCHMARK

In de begrotingscyclus wordt alleen over programma's gerapporteerd. Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven dat programma's het sturingsniveau van de gemeenteraad zijn. Deze indeling is per periode en per gemeente vast te stellen, waardoor cijfers en ontwikkelingen soms lastig met elkaar in verband te brengen of vergelijkbaar zijn. Deze raadsperiode zijn er 18 raadsprogramma's (en 48 taakvelden). Deze indeling is er sinds 2019 waardoor er in de Rotterdamse situatie nu per programma een goed beeld te vormen is over de financiën.

Daarnaast zijn inmiddels diverse websites (commercieel en publiek) waarop allerlei gebieden vergelijkingen tussen gemeenten gemaakt worden. Zoals (publiek):

- <https://gemeentebegrotingrekening.streamlit.app/> (. De tool om taakvelden tussen gemeenten te vergelijken is te vinden onder de knop linksboven in de sidebar "📊 Gemeenten per taakveld vergelijken".)
- <https://findo.nl/dashboard/dashboard/gemeentelijke-begroting-kengetallen>
- <https://www.waarstaatjegemeente.nl/>

Deze sites werken vaak met specifieke (IV3) codes (taakvelden met een vaste definitie) of kentallen en cijfers uit de verplichte paragrafen. Deze cijfers zijn op de sites bijvoorbeeld per inwoner te vergelijken met andere gemeenten.